

U Puli, 17. siječnja 2021.

PREDMET: Primjedbe na [Nacrt strategije s planom prilagodbe klimatskim promjenama za Grad Pula - Pola](#)

Poštovana/i,

Ovime tražimo razmatranje naših primjedbi i prijedloga vezano uz **Nacrt strategije s planom prilagodbe klimatskim promjenama za Grad Pula - Pola** koji je objavljen u sklopu Javne rasprave o Nacrtu strategije s planom prilagodbe klimatskim promjenama za Grad Pula - Pola.

Klimatske promjene su najveći izazov s kojim će se Pula susresti u narednim desetljećima, a kao odgovor na takvu krizu Grad Pula donio je strategiju koja je u najmanju ruku nedostatna. Stječe se dojam da je strategijom samo zadovoljena forma i obveza da se izradi s obzirom da u njoj nije propisana nijedna konkretna mjera. Nedostatak ozbiljnosti u pristupu izradi, i još više provedbi, strategije vidi se već u imenovanju Tima za prilagodbu klimatskim promjenama u čijem su sastavu isključivo predstavnici gradske uprave (među njima čak i članica koja već dugo ne radi u gradskoj upravi!), bez ijednog stručnjaka, dok su u popisu uključenih interesnih skupina i ostalih dionika uglavnom gradska poduzeća i nekoliko ustanova, a nema npr. članova lokalne akademske zajednice, poduzetnika (čak ni iz sektora turizma koji se spominje kao jedan od najugroženijih sektora), poljoprivrednika, civilnog društva, zainteresiranih građana. Sredstva koja su namijenjena za provedbu strategije također su gotovo irelevantna, npr. za edukaciju za zainteresiranu javnost i osnovne škole predviđeno je 5.000 kuna, a za edukaciju gradske uprave još dodatnih 5.000 kuna!

Za većinu mjera sredstva nisu predviđena, provedba mjera nije započela, a način i dinamika provedbe se nigdje ne navodi.

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge "Zelena Istra" i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam“ je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.

Pet sektora definirani su kao najranjiviji: turizam, zaštita okoliša i bioraznolikost, vodno gospodarstvo, zdravlje i promet. Većina sektorskih mjera nije dobro razrađena i definirana, ali najviše se osjeća nedostatak integracije među njima i nepostojanje zajedničke vizije. Problematičan je i odnos između naziva mjera preuzetih iz nacionalne strategije i njenog opisa u pulskoj strategiji koje u nekim slučajevima nemaju nikakve dodirne točke. Naprimjer, kao jedna od nadsektorskih mjera navodi se: “Jačanje istraživačkih i upravljačkih kapaciteta za ocjenu pojavnosti i rizika negativnih utjecaja klimatskih promjena”, a njezin opis glasi: “Provedba edukacije za odabrane ciljane skupine u vidu tematskih radionica za zainteresiranu javnost i osnovne škole”.

Umjesto konkretnih mjera, veliki dio predloženih mjera odnosi se na izradu novih dokumenata: smjernica i planova te na edukaciju i izradu plana edukacije. Izuzetak je donekle sektor vodnog gospodarstva u kojem su predviđene konkretnije mjere (npr. formiranje kišnih vrtova ili prednost sadnje drveća pred niskim raslinjem), od kojih se neke već provode, ali većina je također navedena bez konkretnog roka provedbe i alociranih sredstava. Pula se nalazi među tri grada u Hrvatskoj koji su najugroženiji od podizanja razine mora, a taj se podatak u strategiji gotovo ni ne spominje, a kamoli da su razrađene konkretne mjere prilagodbe.

Od aktivnosti koje su već provedene navode se samo tri: potpisivanje povelje, pismo namjere i projekt iz kojeg je nastala ova strategija, a istovremeno se u strategiji ne navode projekti koje Grad već provodi, a koji direktno doprinose adaptaciji na klimatske promjene, npr. projekt urbanih vrtova na Gregovici, iz čega se vidi nepostojanje koordinacije, neozbiljnost u pristupanju strategiji i suštinsko nerazumijevanje problema na koji se želi utjecati.

Još jedan, možda i najvažniji, nedostatak strategije je što se gotovo uopće ne spominju mjere za ublažavanje klimatskih promjena (npr. mjere za smanjivanje emisija ugljičnog dioksida ili njegovo hvatanje sadnjom stabala) bez kojih se ne mogu planirati i donositi mjere prilagodbe klimatskim promjenama. Mjere ublažavanja klimatskih promjena trebale bi biti u sinergiji s mjerama prilagodbe na način da se jednom mjerom postižu oba cilja: npr. poticanja izrade zelenih krovova istovremeno ublažava klimatske promjene, zbog manje potrebe za klimatizacijom, i prilagođava im se, ublažavajući toplinske udare, upijajući prekomjerne padaline i povećavajući urbanu bioraznolikost. Fokus treba biti i na razvoju i poticanju cirkularne ekonomije koja korištenjem recikliranih lokalnih resursa i obnovljivih izvora energije doprinosi smanjenju emisija i ublažavanju klimatskih promjena koja se u strategiji niti jednom ne spominje.

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge “Zelena Istra” i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam” je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.

U nastavku navodimo po nama najvažnije izazove i rješenja za prilagodbu klimatskim promjenama za područje Grada Pule:

GOSPODARENJE PROSTOROM

Smatramo kako Gradu Puli prije svega nedostaje strateški okvir za razvoj i rast grada, određivanje fizičke upotrebe prostora koja će utjecati na to kako ljudi žive i kreću se za generacije koje dolaze. Gradovi imaju značajna ovlaštenja nad politikama i propisima o korištenju zemljišta. Politike korištenja prostora trebaju biti održive te sadržavati prostorne planove koji promiču očuvanje otvorenog, zelenog prostora i jačanje strategije otpornosti. Posebno je važno da gradovi imaju dobar plan kako će se pozabaviti rastom i razvojem, jer današnje odluke o planiranju imat će velik utjecaj na sutrašnje emisije ugljika. Udaljavajući se od neplaniranog i nekontroliranog širenja urbanih područja, mjere planiranja korištenja zemljišta mogu pomoći gradovima da izbjegnu emisije stakleničkih plinova i prilagode se klimatskim promjenama.

Potrebno je integriranje klimatskih promjena i prioriteta prilagodbe u planove i politike korištenja zemljišta tj. u sve prostorne planove. Grad Pula se nekontrolirano širi bez jasne strategije i plana te ovisi o volji i stručnosti investitora - od prekomjerne izgradnje stambenih i apartmanskih objekata koji nemaju ni zakonom propisan postotak zelenih površina do koncentracije izgradnje šoping centara s ogromnim asfaltiranim površinama koji pojedine kvartove, kao što je Gregovica, stavljaju u rizik od posljedica klimatskih promjena (toplinski otoci, prometne gužve, zagađenje zraka.)

Smatramo da bi prostorno planiranje grada trebalo biti u samoj srži strategije prilagodbe klimatskim promjenama. Naime, odnos između površine popločanih/asfaltiranih i zelenih površina u direktnoj je vezi s otpornošću na glavne rizike klimatskih promjena: toplinske udare, veliku količinu padalina i sušu. Što je veća izgrađenost, to je veća temperatura za vrijeme toplinskih udara i mogućnost stvaranja toplinskih otoka. Ujedno se na istim mjestima povećava i rizik od poplava kod povećane količine oborina zbog nepropusnog tla koje onemogućava upijanje oborinskih voda. Veća otpornost na ove rizike može se postići prije svega identificiranjem gradskih područja koja su zbog velike izgrađenosti najosjetljivija i nakon toga njihovo planiranje na način da se spriječi daljnji gubitak zelenih površina, da se, koliko je moguće, već izgrađene/asfaltirane površine uklone i ozelene, da se planiraju novi gradski parkovi i sadnja stabala na svim primjerenim površinama i potiče izgradnja krovnih i vertikalnih vrtova...

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge "Zelena Istra" i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam“ je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI U KREIRANJU POLITIKA PRILAGODBE KLIMATSKIM PROMJENAMA

Klimatske politike zahtijevaju javnu potporu. Ali ako se ljudi osjećaju isključenima iz odlučivanja, to može potaknuti otpor takvim politikama. Sudjelovanje javnosti je ključ ka socijalno prihvatljivim klimatskim politikama i omogućuje javnosti da razumije znanstvene činjenice i unaprijedi donošenje odluka unoseći vlastito znanje, vrijednosti i zabrinutosti. Najvažnije je javnost uključiti na samom početku dok su sve opcije otvorene i na kraju je važno zaista i uključiti prijedloge građana u krajnji dokument.

U predloženoj strategiji jasno se vidi da građani nisu bili uključeni u samu izradu strategije već se uključuju u fazi kad je dokument gotov. Građani, civilno društvo, akademska zajednica, gospodarski subjekti mogu biti kvalitetan izvor i informacija i prijedloga u izradi strategije i treba ih uključiti u ranim fazama planiranja kako bi mogli sudjelovati u donošenju odluka o najvažnijim pritisecima, problemima, rješenjima. Zaista je nevjerojatno da se kao važan segment strategije spominje turizam, a ne uključuje se Fakultet ekonomije i turizma ili udruge iznajmljivača, hotelijera i sl.

Osim toga u strategiji nema jasnog komunikacijskog plana kako bi se građane trebalo educirati, uključiti kao partnere koji će biti suradnici i ambasadori takve politike (primjerice poticanje građana na kompostiranje i korištenje javnog prijevoza ili poticanje na sadnju stablašica na privatnim zelenim površinama, izradu zelenih krovova ili korištenja obnovljivih izvora energije). Edukacija je spomenuta, ali bez ozbiljnih mjera, aktivnosti, vremenskog i financijskog okvira.

Sudjelovanje javnosti stoga je veliki društveni i ekološki izazov. Ako se pravilno organizira, može ojačati demokraciju i zadovoljiti hitne zahtjeve za akcijom u borbi protiv klimatskih promjena. Suprotno tome, ako je loše organiziran, može potaknuti otpor i polarizaciju i zaustaviti klimatsko djelovanje.

ZELENA INFRASTRUKTURA I URBANI VRTOVI

Zelena infrastruktura istaknut je pristup rješavanju problema prilagodbe klimatskim promjenama u gradovima. Međutim, neke zelene infrastrukture poput urbanih i društvenih vrtova (vrtova zajednice) rijetko su ugrađene u planove otpornosti i prilagodbe.

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge "Zelena Istra" i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam“ je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.

Zanimljivo je da Grad Pula čak i svoje pozitivne projekte/adute zaboravlja uvrstiti u strategiju kao što je projekt urbanih vrtova - iako ima širok krug zainteresiranih građana koji su se uključili u participativne procese za realizaciju projekta urbanih i društvenih vrtova.

Urbani vrtovi bi trebali biti prioritetni element zelene infrastrukture za poboljšanje prilagodbe klimatskim promjenama. Urbani vrtovi mogu smanjiti urbane toplinske otoke, pružiti razne usluge ekosustava i povećati zadržavanje oborinske vode. No, ono što je iznimno važno je njihova socio-ekonomska perspektiva. Iz socio-ekonomske perspektive, ti vrtovi također grade povjerenje, olakšavaju sudjelovanje, poboljšavaju odgovore na prirodne katastrofe i sigurnost hrane - sve ključne komponente učinkovite prilagodbe i otpornosti na klimatske promjene.

Ne smijemo zaboraviti da su se i povijesno urbani i društveni vrtovi pojavili u gradovima kao odgovor na stresore poput ekonomske, socijalne i političke nestabilnosti. Stoga bi politike koje se bave klimatskim promjenama morale izričito uključivati i urbane i društvene vrtove.

Područja koja se koriste za urbano uzgoj i vrtlarenje, u usporedbi s popločenim ili asfaltiranim terenima, imaju pozitivan doprinos prilagodbi klime. Te se zelene površine mogu dalje prilagoditi klimatskim utjecajima uvođenjem odgovarajuće vegetacije i usjeva za parcele i povrtnjake. Trebali bi biti, prema klimatskom području otporni na sušu; poput povrća i biljaka i drveća otpornih na sušu. Povećavanjem prisutnosti vegetacije povećat će se sposobnost infiltracije vode u tlu, što zauzvrat dovodi do bolje prilagodbe budućim potrebama u smislu otjecanja oborinskih voda. Pružajući sjenu, povećavajući evapotranspiraciju i pretvarajući sunčevu svjetlost u biljni materijal u procesima fotosinteze, umjesto da ga apsorbiraju, biljke i drveće imaju rashlađujući učinak na svoj okoliš. Kada se koriste biljke otpornije na sušu, potrebe za vodom za navodnjavanje mogu se smanjiti. Kao posljedica povećane sposobnosti infiltracije vode porast će podzemnih voda poboljšavajući otpornost na sušu. Kada sadite više povrća i vegetacije otporne na sušu, bit će dostupnije više hrane tijekom suhih perioda. Urbana poljoprivreda i vrtlarstvo privlače razne životinjske vrste i time povećavaju lokalnu biološku raznolikost. Štoviše, vrtovi se koriste kao rekreacijska područja i javna okupljališta ljudi, poboljšavajući ekološke kvalitete urbanih područja. Stoga je utvrđeno da biljke u vrtovima pružaju posebno važnu funkciju u ublažavanju klimatskih promjena i održavanju kvalitete života lokalne zajednice. Vrtlari mogu pomoći i u smanjenju emisija stakleničkih plinova zbrinjavanjem zelenog otpada: pretvaranjem lišća, trave, vrtnih ostataka i ostalog zelenog otpada u malč ili kompost. Recikliranje ovog otpada ne samo da će smanjiti emisiju metana s odlagališta otpada, već će poboljšati vrtno tlo i povećati njegovu sposobnost skladištenja ugljika.

Naveli smo tri područja na koja bi se strategija trebala fokusirati i nekoliko konkretnih mjera koje bi trebala obuhvatiti, međutim za svaku od njih potrebna je detaljna analiza i razrada. Smatramo da

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge "Zelena Istra" i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam“ je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.

se predložena strategija ne može nadopuniti i popraviti i da je jedini odgovor na izazove koji pred nas postavljaju klimatske promjene izrada nove ozbiljnije i konkretnije strategije s boljom integracijom sektora, jasnom vizijom onoga što se želi postići i uz stvarno uključivanje javnosti.

Za Zelenu Istru,

Nina Brnić i
Irena Burba

099/70-58-210

Izrada ovog priopćenja omogućena je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova. Sadržaj ovog priopćenja isključiva je odgovornost udruge "Zelena Istra" i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Projekt „Vrt(AKT)ivizam” je podržan sa € 4.746 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP i Norveških grantova.